

РЕВОЛЮЦІЯ ГІДНОСТІ В УКРАЇНІ: ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ

Постановка проблеми. «Революція Гідності була виступом за європейські цінності», але це буде лише частина великої картини, окремим її фрагментом. Бо, крім гідності та європейських цінностей, тут була воля і справедливість, солідарність і хоробрість, війна проти системи і національно-визвольна боротьба, протистояння громадянина з державою і велика геополітична провокація. Основним приводом до розгортання акцій протесту стало невідоме рішення президента України про асоціацію з ЄС. Саме це несподіване рішення вивело тисячі мітингувальників (насамперед студентську молодь) на вулиці. Проблема дослідження причини революції є досить актуальною тому, що революційні події наприкінці 2013 – на початку 2014 рр. залишили дуже помітний слід в історії формування незалежної демократичної України і в подальшому формуванні патріотизму в підсвідомості молодді. Українська нація зрозуміла хто вони є, та за що потрібно боротися, щоб жити дійсно у вільній та незалежно сильній країні.

Об'єктом дослідження є революційні події наприкінці 2013 – на початку 2014 рр.

Предметом дослідження є події на майдані, конфлікт між владою і суспільством.

Метою даного дослідження є спроба окреслити причини та наслідки Революції Гідності.

Відповідно до мети поставимо такі **завдання**:

- дослідити причини розгортання революційних подій;
- проаналізувати основні події Революції Гідності;
- розкрити наслідки Революції Гідності для держави та суспільства.

Стан дослідження проблеми. Над даною проблемою працювали такі науковці, як А. М. Киридон, Ю. Шведа [1], Ю. Гаврилечко, О. Доній та ін.

Виклад основного матеріалу. Революція Гідності 2013–2014 рр. стала у XXI столітті центральною подією новітньої історії не лише України, а і Європи та світу. Революція Гідності сприяла відродженню цінностей свободи, гідності, переосмисленню багатьма людьми свого призначення.

Майдан став одним із найпотужніших комплексних викликів не лише для України але й для світової спільноти. Боротьба громадян України за свої права, що дістала назву Революція Гідності або Майдан із відповідним поділом протестувальників на Євромайдан та Антимайдан стала наймасштабнішою подією в новітній історії України засвідчивши також нові зсуви в колективній свідомості українського суспільства.

Причина такої швидкої трансформації громадського спротиву – вкрай критичне ставлення населення до нинішньої влади та до політики, яку вона реалізує. Адже нинішня політична влада, фактично, втратила свою легітимність. Під останньою розуміють не лише законність формування влади, а й те, чи вважають її законною широкі верстви населення.

Революція – це завжди дилема між правом та справедливістю. Однак право, якщо воно не стоїть на сторожі справедливості, не може вважатися непорушним. Серйозне загострення соціально-економічної ситуації, тотальна корупція, планомірне згорання демократичних прав і свобод, неможливість розв'язати наявні проблеми законними методами та демократичними процедурами – чинники, які підштовхували людей до революційних виступів. Усе це й привело до формування в Україні революційної ситуації, класичними ознаками якої є: 1) «криза» правлячої верхівки, її нездатність управляти по-старому, 2) загострення бідуючого населення, 3) значне зростання політичної активності мас [2].

Основна ж причина, яка підняла людей на акції громадського спротиву, – неспроможність нової (постсовєтської) політичної еліти взятися за реформування України. Нинішня політична криза в Україні є лише зовнішнім виразом глибокої системної кризи, яку сьогодні переживає держава, неререформована з часів розпаду колишнього СРСР.

Серед причин Майдану - традиційне та систематичне нехтування потребами й проблемами як окремих громадян так і громадянського суспільства в цілому, неповага до нього з боку влади, загострення економічної, політичної та соціальної кризи [3].

Сума подій і зусиль, що утворили основу феномена Євромайдану, не мають на сьогодні однозначного тлумачення та оцінки. Революція Гідності сприймається як масштабне, але й досі не пізнане до кінця явище. Але, безумовно, можна констатувати: Майдан став епіцентром масштабних кардинальних змін у країні. Очевидно, що наслідки

цього вибуху гніву й гідності, який вивільнив колосальну суспільну енергію, даватимуться взнаки не одне десятиліття - як у геополітичному вимірі, так і у внутрішніх соціально-політичних відносинах.

Так, на думку професора політології Національного університету «Києво-Могилянська академія» О.Гараня, події кінця 2013 – початку 2014 років доцільно характеризувати як мирний протест, який переріс у повстання. При цьому Майдан не став соціальною революцією, бо не привів до кардинальних змін у соціальному фундаменті [4].

Основними подіями Революції Гідності стали: I етап - 21 листопада - 29 листопада 2013 року - очікування громадянами України курсу на євроінтеграцію, мирні акції протесту проти рішення уряду відтермінувати підписання Угоди про асоціацію з ЄС на Вільнюському саміті. З 26 листопада - активна участь студентства. На знак протесту на Майдан Незалежності вийшли 1500 людей - переважно журналісти, громадські активісти та опозиційні політики. Згодом до них приєдналися студенти вишів з усієї країни. Саме ввечері 21 листопада у соціальних мережах хтось із учасників уперше використав слово «Євромайдан» [5]. Головними вимогами мітингувальників стали відставка Кабміну, а також проведення позачергових виборів президента й уряду. Для реалізації цих цілей був оголошений загальнонаціональний страйк.

II етап – 30 листопада – 11 грудня 2013 року. Рубіконом подій стало побиття демонстрантів 30 листопада. 11 грудня 2013 року - це початок подій на вул.Грушевського. Штурм Адміністрації Президента на вул.Банковій – 30 листопада, повалення пам'ятників Леніну, захоплення адміністративних будівель. Головні вимоги протестувальників - звільнення заарештованих учасників Майдану, припинення репресій, відставка уряду і президента, а також підписання Угоди з Євросоюзом.

III етап – 11 грудня 2013 – 16 січня 2014 року. Активні дії на вул.Грушевського та розширення території Майдану. 16 січня – прийняття Верховною Радою пакета законів, «які посилюють відповідальність за окремі правопорушення, посилюють захист суддів та представників правоохоронних органів», та низки інших законів увиразнення національно-патриотичної спрямованості.

IV етап – 16 січня – 20 лютого 2014 року. 19 січня - віче на Майдані незалежності; збройне протистояння між силовиками та євромайданівцями на вул.Грушевського; бойові дії, перші вбиті; «Небесна сотня». У лютому 2014 року відбулося фактично «друге народження незалежності України», «коли сотня найкращих українських хлопців і дівчат незалежно від того, якої вони були національності й громадянами якої країни вони були, віддали своє життя для того, щоб народилася нова країна та новий народ» [6]. 18 – 20 лютого 2014 року - болісні дні та ночі. які змінили нашу історію і міняють нас сьогодні. «Чиста жертва Небесної Сотні налякала злочинців. Невинно пролита кров стала остаточним аргументом, щоб режим, який підняв зброю проти беззбройних людей, перестав існувати», - зазначає єпископ Борис Гудзяк [7].

V етап – 21 лютого – червень 2014 року. Особливість етапу - анексія Криму. 22 лютого 2014 року В. Янукович визнаний Верховною Радою України таким, що у неконституційний спосіб самоусунувся від здійснення конституційних повноважень. Виконання обов'язків Президента України згідно зі статтею 112 Конституції України було покладено на Голову Верховної Ради України О.Турчинова [8]. Його можна назвати особою, що де-юре сконцентрувала найбільші в новій історії України повноваження. Вони надалися О. Турчинову в надзвичайний період української історії, в обхід принципу розподілу державної влади і без жодного публічного обговорення. У подіях Євромайдану в Києві взяло участь 5 % населення країни, в інших містах і селах – 6 %, ще 9 % населення допомагали мітингувальникам харчами, речами, грішми тощо. Майдан став явищем небаченого масштабу. Кожен п'ятий дорослий громадянин України, або майже 10 мільйонів, безпосередньо чи опосередковано брали участь у подіях Майдану (за даними соціологів Фонду «Демократичні ініціативи»).

Наслідками Революції Гідності для держави та суспільства стало те, що сама Революція є успішною тоді, коли усувається існуюча влада. Революція є завершеною, коли нова влада (хоча б частково) реалізує лозунги та вимоги революційних мас. Революція Гідності є, фактично, продовженням Помаранчевої революції і черговою спробою українського суспільства не лише змінити владну еліту, але й змусити її виконувати революційну програму. Українська молодь, насамперед студенти, через участь в акціях протесту показали себе основним «горючим матеріалом» Революції Гідності. Вони де-факто задекларували «нову політику», якісно відмінну від попередньої не лише за назвою, формами, але й за змістом. На політичну арену виходить нове покоління, яке диктує новий порядок денний для українського політикуму. І, можливо, саме це є найбільшим досягненням нинішніх революційних виступів в Україні.

Позитивними наслідками є те, що будь-яка дія, як відомо, має не тільки свою протидію, але й наслідки. Винятком в цьому плані не стала і Революція Гідності, і ті зміни, до яких вона повинна була призвести. З точки зору соціолога Юрія Гаврилечко, незважаючи на те, як повелися люди, які прийшли до влади на хвилі народного протесту, саме явище Майдану вже не в перший раз пробудило в суспільстві один з основних процесів, без якого не може існувати демократична держава.

Ще однією позитивною зміною в суспільстві стало практично не бачене досі підвищення рівня патріотичності українців. Це тектонічний зсув у бік посилення громадської активності, ідейності, які призвели до того, що під час відкритої російської агресії з'явилися тисячі патріотів, готових самостійно боротися за територіальну цілісність і мільйони волонтерів, готових допомагати в матеріальному плані захисникам своєї батьківщини.

Негативними наслідками, поза всякими сумнівами, в результаті приходу свіжої команди реформаторів під купол ВРУ, супроводжуваної далеко не поодинокими зграйками старожилів парламенту, стало те, що почали відбуватися певні, в тому числі і обіцяні зміни в країні. І все нічого, якби лише в деяких сферах ці зміни призвели до зниження якості функціонування системи, а не у всіх сферах, як це вийшло у нас. Найприкріше це те, що навіть та сама угода з Євросоюзом, через яку, за великим рахунком, і почався весь переполох, потрапила в цей же розряд.

Як не прикро це усвідомлювати, за великим рахунком в подальшому провалі всього того, за що боровся Майдан, винні в першу чергу самі його учасники. З негативних наслідків можна назвати той факт, що на Майдані не було створено структури, яка представляла б інтереси суспільства, і це найголовніша наша помилка.

Висновки. Отже, висновками і здобутками Революції Гідності стали: збереження державного суверенітету України; ліквідація диктатури в результаті скасування «диктаторських законів»; відновлення основних демократичних свобод; ліквідація корумпованого режиму В. Януковича; відновлення руху України до європейських стандартів життя і демократичних свобод; презентація України у світі як країни громадян з високим почуттям гідності; зростання ідей патріотизму та солідарності серед громадян України; подолання у суспільстві страху перед тиранією та репресіями; прискорене завершення формування української політичної влади та громадянського суспільства.

Найголовнішим результатом Революції гідності стало те, що наш народ став ще сильнішим та єдиний. Революція показала, що в країні настав час для реформ та кардинальних змін. Саме тоді українцям вдалося скинути ярмо «радянського совка» та стати на шлях формування повноцінного громадянського суспільства. Адже українці – це справді особливий люд, гордий, незломний як скеля, вільний і свободолюбивий, як сокіл.

Література

1. Електронний ресурс: сайт zaxid.net – Режим доступу до ресурсу: http://zaxid.net/news/showNews.do?revolyutsiya_gidnosti_u_konteksti_zagalnoyi_teoriyi_sotsialnih_revolyutsiy&objectId=1301345
2. Електронний ресурс: «Революція Гідності» в контексті загальної теорії соціальних революцій. Сайт: <http://yuriy-shveda.com.ua/index.php/en/publicistics/articles/143-2014-06-04-23-50-29>
3. Рубцов В. Всеукраїнський Майдан як віха у становленні українського суспільства / В.Рубцов // Наукові записки Острозької академії. Серія: Політичні науки, 2008. – Вип.3. – С.37-43
4. Касіч Г. Під знаком Майдану / Г.Касіч: [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://dif.org.ua/ua/mass_media/pid-znakom-maidanu.htm
5. Євромайдан. Народження // Українська правда – 2014. – 21 листопада: [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/cdn/cd1/21nov/>
6. Виступ Президента Петра Порошенка на прес-конференції 22 грудня 2014 року: [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.prwsident.gov.ua/news/31999.html>
7. Гудзяк Б. 20 лютого ввійде в нашу історію як день неприхованої жорстокості та світлої жертви. Зло оголилося /Список Б. Гудзяк //Портал iPress.ua: статті: [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://ipress.ua/articles/20_lyutogo_uvyyde_v_nashu_istoriyu_yak_den_nepryhovanoy_zhorstokosti_i_svitloi_zhertvy_zlo_ogolylosya_110966.html
8. Про покладення на Голову Верховної Ради України виконання обов'язків Президента України згідно із статтею 112 Конституції України: Постанова Верховної Ради України № 764-VII від 23 лютого 2014 р. // Відомості Верховної Ради.- 2014.-№ 11.-ст 163.

9. *Світоглядні та соціокультурні засади формування модерної української нації: монографія / Гончарук Т. В., Гнаевич Н. В., Гурик М. І., Рудакевич О. М., Томахів В. Я., Чигур Р. Ю., Шумка М. Л.; кер. авт. кол. О. М. Рудакевич. – Тернопіль : ТНЕУ, 2015. – 255 с.*